14

DE HOMINUM ANIMO

DISCEPTATIONES METAPHISICO-THEOLOGICAE

QUAS

EXCELLENTISSIMO VIRO

D. VINCENTIO

REVERTERIO

SALANDRAE DUCI, COMITI TRICARICI

DYNASTAE MILLIONICI, GRASSANI, GARAGUSII, CALCIANI &c.

UTRIUSQUE SICILIAE REGIS A CUBICULIS

INTER EOS, QUI EXERCITIO FUNGUNT

COHORTIS PRAETORIANAE DUCI &c. &c.

P. VINCENTIUS MARIA EGYPTIUS

ORDINIS PRAEDICATORUM,

COENOBII S. MARIAE SANITATIS NEAPOLIS FILIUS

ET IN FLORENTINO S. MARCI COLLEGIO

THEOLOGIAE STUDENS.

PRAESIDE ADMOD. REV. PATRE

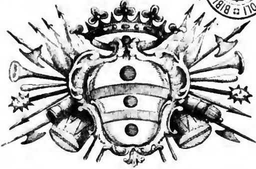
PETRO VINCENTIO BARZANTIO

EIUSDEM ORDINIS, ET IN EODEM COLLEGIO

THEOLOGIAE PROFESSORE PRIMARIO.

L. M. D. D. D.

BIBLIOTECA NAZIONALE DI NAPOLI

FLORENTIAE MDCCLXXIII.

TYPIS REGIAE CELSITUDINIS APUD CAIETANUM CAMBIAGI.

PRAESIDIBUS ANNUENTIBUS.

Digitized by Google

DUX EXCELLENTISSIME.

DE hominum animo diſceptaturis quid profecto nobis opportunius, quid magnificentius, quid evenire iucundius potuit umquam, quam, ut Te, Vir Princeps, Auſpicem, & Patronum, & hac in quaeſtione, quae quam ſit plena difficultatis nemo unus non intelligit, Maecenatem ampliſſimum nanciſceremur, qui quanto es animi dotibus, iiſque ſingularibus praeditus, tanto nobis praeſidio, & ornamento eſſe poſſis? Res enim nulla eſt, de qua tantopere non veteres mo-

Digitized by Google

do, verum etiam recentiores, & noſtra memoria Theologi, & Philoſophi diſputarint, quam in ea quae eſt de immateriali hominum animo, de eius creatione, deque illius immortalitate, natura, proprietatibus, & eiuſdem poſtquam e corpore exceſſerit ſede, atque habitudine; quae porro quaeſtiones ſi rite inſtitutae, definitaeque ſint, eae videntur, & ad animi ipſius agnitionem pulcherrimae, & ad Religionem ſtabiliendam, tuendamque neceſſariae; quid enim homini eſſe poteſt optabilius, quid eo dignius, quam ſui ipſius animi naturam, vim, ſagacitatem, praeſtantiamque cognoſcere? Quae vero eſſe pietas poteſt, quae ſanctitas, quae religio, ſi cum corpore intereat animus, ſi corpore vacans non maneat, ſi poſt brevem vitae huius uſuram nihil ſit ei aut mali timendum, aut ſperandum boni? Haec profecto quanti eſſent, quamque cum Religionis totius veritate, & ſanctitate coniuncta cum intelligeremus, eſſeque praeterea bene multos ſciremus noſtra etiam tempeſtate, qui fallaci copioſaque argumentorum pollicitatione animum corpore concretum definientes, ab eo virtutem omnem, meritum, nobilitatem, & ſpem univerſam dum eripiunt, Religionem ipſam, & pietatem adverſus Deum, ac Rempublicam, funditus evertant, ac tollant; factum hinc eſt ut nobis, qui ex privata Scholae exercitatione in publicam hanc arenam deſcendere decrevimus, verendum ſatis eſſet ne dum in re difficillima cum multiplici hoſte congredimur, aſſequi id poſſimus quod nobis erat initio propoſitum, animi nempe, quae vera ſit natura, quae vires, quae proprietates, quae denique in unoquoque ſtatu relatio ipſius, &

ha-

habitudo ex omni argumentorum genere, & ex Scripturarum, Patrumque ſententia plene, cumulateque ſtatuere, & benevolos oppugnatores placare, & invidos vituperatores confutare, ita ut alteros reprehendiſſe poeniteat, alteri ſibi eſſe cumulate reſponſum gaudeant, ac gratulentur. Verum omnis adempta nobis ſuſpicio eſt, cum unum Te, Dux Excellentiſſime, ſumma animi voluptate intelleximus has noſtras diſceptationes in fidem, & clientelam ſumpſiſſe, Teque omnium maxime certo ſcimus, & ſingulari humanitate Patronum nobis, & nominis gloria noſtro huic libro, & diſputationibus decori, atque ornamento futurum; facile enim nobis perſuaſimus Summum Virum, qui dignitate tanta, comitate, exiſtimationeque virtutis excellat, quantam in Te omnes ineſſe admirantur, efficere non modo ut Theſium noſtrarum omnes patrocinium ſumant, verum etiam eis, ſi ullius quidem per ſe ipſae ſint, plus pretii accedat. Quamvis autem nihil ſit a nobis laboris, ſtudii, diligentiaeque pretermiſſum ut noſter hic labor & ob quaeſtionum optimarum delectum Chriſtianae Reipublicae utilitati, & ob earundem defenſionem firmitati eſſe poſſent, noveramus nihilominus ipſi nos, planeque ſenſiebamus praeſidio nos illorum egere, qui plurimum apud probatos viros, & doctos auctoritate valeant, & dignitate, quarum alteram Tu ipſe non vetuſtiſſima ſolum generis nobilitate, ſed ingenio quoque, & doctrina, alteram, & doctrina, & rerum adminiſtrandarum prudentia, dexteritate, integritate, & multis in Rempublicam meritis es conſequutus. Quis enim neſciat Te in iis facultatibus, quas liberales appellant, in iiſque di-

ſciplinis, in quibus fuiſti iam uſque a puero inſtitutus, tanti valere, ut cum iis, qui non ex Nobiliſſima Tua Familia ſolum prodiere, quos eſſe permultos, eoſque omni virtutum genere ornatos intelligo, ſed cum iis etiam, qui inter aequales tuos Principes viros excellenti ſapientiae laude florent, ſis omnino comparandus? Quotus enim quiſque eſt, qui excellens ingenium Tuum non admiretur, Teque non magnopere celebret, quod iuvenili adhuc aetate rerum diverſarum notionem, ſcientiamque cum admirabili quadam animi, morum, oriſque ſuavitate, modeſtiaque coniunxeris? Quae res ſane efficiunt, ut Salandrae populi, & Tricarici Cives ſibi maiorem in modum gratulentur, quorum alteri Te ſpectatiſſimo eorum Duce, alteri humaniſſimo, rectiſſimoque Te Comite illius Civitatis gloriantur, ut perpaucos vetuſtiſſimae Gentis Tuae, qui ampliſſimis hiſce dignitatibus uſi ſunt fortaſſe pares, ſuperiorem autem in iis dirigendis, gubernandiſque habuiſſe neminem videaris, id quod iucundo, hilarique animo recolunt, & fatentur ii, qui Millionici, Graſſani, Garaguſii, Calciani degunt, quique Te Dynaſten, ac Dominum ipſi ſuum colunt, ac reverentur. Iure ſane hinc factum novimus, ut utriuſque Siciliae Rex, Pius, Felix, Optimuſque meritorum, virtutiſque aeſtimator, & iudex Te ampliſſimorum munerum, ac dignitatum acceſſione cumulandum curarit, Teque in eorum nobiliſſimorum virorum ſocietatem adlegerit, qui Regiae illius Maieſtatis a Cubiculis ſunt, eoque in excelſo honoris gradu, exercitioque verſantur. Tuam in re militari virtutem, ſcientiamque cum incredibili animi magnitu-

dine

dine coniunctam, auctam voluit, omnibuſque perſpectam Rex Tuus, cum non ſolum Praetorianae Cohortis Praefecturam Te gerere voluit, verum etiam cum Te in acie illa Militum ad maris ripas Regio ſapientiſſimoque conſilio, ac munificentia nuper conſtituta Ducem renunciavit, ac dedit, in qua dirigenda, inſtruendaque Regia Maieſtas imperat ipſa per ſe ſapienter, eamque rite, abſoluteque moderatur, ac gubernat. Verum quid nos plura ad virtutes, laudeſque Tuas memorandas congerimus, ſi florenti adhuc aetate oſtendiſſe Te ſummo omnium gaudio, ac plauſu intelligimus tantis animi dotibus, prudentia, aequitate, iuſtitia, comitate, ac lenitate, virtute denique, & tot in Rempublicam meritis, dignum eſſe Te, qui ampliſſimam quamque dignitatem conſequare, qua augere in dies elevareque ſplendorem decuſque maximum antiquiſſimae, ſpectatiſſimaeque Familiae Tuae poſſe videaris? De qua ſane pervetuſta Gentis Tuae gloria, ac dignitate mittimus ea dicere; quae omnes qui Te norunt, merito admirantur, quaeque brevi oratione complecti minime poſſe arbitramur. His igitur virtutibus, ac animi praeſtantia, hac tanta rerum multarum ſcientia, his honorum titulis, & dignitatibus cum fulgeas, quid nobis illuſtrius, quid optatius, quid evenire accomodatius potuit, ut hoc qualecumque opus, atque has diſputationes noſtras offerri Tibi, conſecrarique Tuo Nomini paterere? Id ſane eo libentius uſuveniſſe nobis gratulamur, quod Te Patrono, ac Maecenate Excellentiſſimo, non modo animum vireſque ad diſceptandum nobis maximae accedant, verum etiam quod hac una ſignificatione

voluntatis, & obſervantiae in Te noſtrae, aperire, declarareque poſſimus Tibi ipſi quantum & debeamus, & eſſe tribuendum putemus. Quae cum ita ſint feres arbitramur, ut Te etiam atque etiam obteſtemur, ne hoc, quamvis ſit exiguum, grati obſequentiſque animi in Te noſtri argumentum excipere renuas, quod ſi Tibi gratum eſſe intellexerimus, & eo animo acceptum abs Te, quo Tibi eſt oblatum, arbitrabimur, & laborum fructum tuliſſe nos, & quod vehementer expetebamus, conſequutos.

Digitized by Google

DE HOMINUM ANIMO

IN SE SPECTATO.

SECTIO PRIMA.

I.

QUi animorum vires, ac proprietates omnes, eorumque relationes, ſcientiamque eorum univerſam lumine rationis conſequi ſe poſſe arbitrantur, eos in re difficillima hallucinari, multiſque ſeſe erroribus implicari neceſſe eſt; id quod non apud veteres tantum cuiuſque Sectae Philoſophos, verum etiam apud recentiores bene multos uſuveniſſe intelligimus, qui quae Dei, quae Religionis, quae animi ſunt ratione metiri, ac complecti ſe poſſe miſere blandiuntur.

Digitized by Google

II.

Hac igitur in quaeſtione de animo hominum, quae quam ſit plena difficultatis, ac periculi nemo unus non videt, certa ut ſtatuamus, atque ut inoffenſo pede progredi poſſimus, non ratio ſolum eſt auſcultanda, *qualis enim ſit animus ipſe animus neſcit*, (1) verum etiam quae Sacris Litteris, traditione, ac SS. Patrum teſtimoniis continentur conſulere neceſſum eſt.

III.

Itaque firmis hiſce rationum momentis innixi, illud primum decernimus hominum animos non ab omni aeternitate extitiſſe ex ſe ipſis, neque enim eſt in eis, vel eſſe umquam poteſt ſuae ipſorum exiſtentiae ſufficiens ratio; neque ſponte veluti ſua ex nihilo, nulla praeexiſtente cauſſa, quo nihil aſſurdius, prodiiſſe.

IV.

Ab omnium ergo rerum priori Cauſſa factus eſt animus idquae ex Geneſ. cap. 2. praeſertim deprehendimus, ubi poſtquam primi hominis creationem Moiſes deſcripſit, inſpiraſſe inquit in eum ſpiraculum vitae, & ſubdit *factus eſt homo in animam Viventem*; Quod porro Geneſeos teſtimonium vernacula Sac. Scriproris lingua ſic habet וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה Haebreorum autem Sermone nomen נֶפֶשׁ animum, mentem, arbitrium, atque id genus ſimilia quae ad animorum naturam pertinent intelligi oportere norunt omnes qui Haebraicas inſtitutiones a primoribus labris ſalutarunt; neque ullum in Sacris literis locum offendere quis umquam poterit, ubi de animo ſit ſermo inſtitutus, quin נֶפֶשׁ vocabulum frequens occurrat.

V.

(1) Lib. I. Tuſc. Quaeſt.

V.

Neque propterea ita eſt exiſtimandum, animos ex divina ſubſtantia conditos eſſe (1): *Eſt enim, haec ſententia multum aperteque perverſa, & fidei Catholicae adverſa, Deum animam non de nihilo, ſed de ſe ipſo feciſſe*; quo quidem in errore non Gnoſticos ſolum, & Manichaeos prolapſos video, verum etiam Benedictum Spinoſam, & quotquot ſunt de impio hoc grege Philoſophorum; quibus, ni fallor, praeiviſſe videri poſſunt Plato, Pithagoras, & Tullius (2) qui etſi multa luculenter, copioſeque de animo diſſerat, ſic tamen habet: *Sive anima, ſive ignis ſit animus, eum iurarem eſſe divinum.*

VI.

Eſt igitur extra dubitationem omnem conſtitutum, animum, a Deo rerum omnium conditore eſſe e nihilo eductum, atque per creationem extitiſſe: (3) *Creavit* enim *Deus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem ſuam.* Divina autem haec imago, & ſimilitudo non corporis profecto eſt, ſed animi, qui quanto ſit corpore nobilior, ac praeſtantior ex divinitatis magnifica hac impreſſione colligere facile poſſumus.

VII.

Longe autem ab recta philoſophandi ratione, & quod caput eſt, ab catholicis Eccleſiae inſtitutionibus abeſſe videntur ii qui cum Platone primum, Pithagora, Socrate, Tullio, caeteriſque huius ſectae Philoſophis, ac deinde cum Origene (4) animos arbitrantur conditos multo profecto antequam in corpus immigrent, eoſque ſomniant antequam corpora intrent, in rerum cognitione viguiſſe, quibus certe minime eſt aſſenſiendum, propterea quod non ſolum primi homi-

(1) S. Auguſt. De orig. anim. Lib. 3. c. 15. & Vincent. Victorem alloquens Lib. 4. *Qua impietate*, inquit, *ut careas ita oportet, ut dicas animae auctorem Deum, ut ab illo facta ſit, non de illo.*

(2) Lib. I. Tuſc. quaeſtion.

(3) Geneſ. 1.

(4) Lib. I. περὶ ἀρχῶν cap. 7. &c.

minis animum ſimul cum corpore creatum exiſtimamus, verum etiam cuiuſvis hominis animos tunc ab rerum omnium conditore Deo produci contendimus, cum corporum partes, atque organa ex ovo expanduntur, & animum exigere quodadmodo videntur quo informentur, id quod cum iis (1) qui in re catholica recte ſentiunt, plurimum convenit.

VIII.

Qua quidem in quaeſtione tot inter ſe, & tam diſcrepantes extiterunt Patrum ſententiae, ut Panphilus (2) optima ratione concludat Eccleſiaſticos ſua tempeſtate fere omnes de animi origine diverſa ratione ſenſiſſe; & Sanctus Auguſtinus, qui cum Hieronymo hac de re pluribus litteris diu multumque diſſeruit, fateri tandem non timuerit ſe id penitus ignorare: *Nam quod adtinet*, (3) *ad animae originem qua ſit in Corpore, utrum de illo uno ſit qui primum creatus quando factus eſt in animam viventem, an ſimiliter fiant ſingulae, ſingulis, nec tum ſciebam, nec adhuc ſcio*. Id tamen nihil Sanctis illis doctrina, pietate, & eruditione praeſtantiſſimis Viris adfert erroris, aut vitii, propterea quod nihil tunc temporis Eccleſia hac de re ſanxerat univerſa.

IX.

Quod ſi fateri licet id, quod ex quamplurimis ipſorum Patrum ſcriptis colligimus, hanc profecto de animi origine in diverſas partes diſputationem, & opinionum diverſitatem ex eo ortam exiſtimamus, quod etſi certo ſcirent, fideque tenendum arbitrarentur originale primi hominis peccatum in poſteros tranſire (4) nihilo tamen minus cum originalis huiuſce culpae ſubiectum eſſe animum intelligerent, non ita facile ſtatuendum cenſuerunt, quae nam tandem eſſet animi eiuſdem origo (5).

X.

(1) S. Hieronymus multas hac de re quaeſtiones inſtituens Lib. adverſus Errores Ioannis Hieroſol. *An*, inquit, (*certe quod Eccleſiaſticum eſt ſecundum eloquia Salvatoris*) *quotidie Deus fabricatur animas cuius velle feciſſe eſt, & conditor eſſe non ceſſat*. Et Auguſtin. Epiſt. ad Optat. 190 *Sed mox*, inquit, *ex nihilo creatas animas ſinguli accipiunt*.

(2) In Apolog.

(3) Lib. I. retract.

(4) Conſulendus Auguſt. Lib. I. retractat. cap. 9. Lib. I. contra Iulian. Lib. de peccat merit. & remiſs. cap. 9. Lib. de dono perſeverant. cap. 11. & 12.

(5) Adeundus S. Auguſt. Epiſtola in veteri aeditione 28. in nova 166.

X.

Abſit tamen, ut eoſdem Sanctos Eccleſiae Patres arbitremur eo dementiae, ac erroris devenisse ut crederent, animos hominum ideo originalis piaculi macula infectos, propterea quod ex uno in alterum ex ſemine traducantur animi; id quod cum caeteri Patres, tum Hieronymus improbat ſaepius (1) Animus *non certe ex traduce ut Tertulianus, Apollinarius, & magna pars occidentalium autumant, ut quomodo corpus ex corpore, ſic anima naſcatur ex anima, & ſimili cum brutis animantibus conditione ſubſiſtat*; Ratum eſt ergo apud eos primi parentis maculam non carnali hoc fabuloſo animorum faedere in poſteros derivare.

XI.

Quare ſi hac in quaeſtione proferre licet quod ſentimus, facili ratione difficillimam hanc, & ab haeroicis uſque temporibus in diverſas partes verſam difficultatem dirimi poſſe cenſemus, ſi cum S. Thoma (2) aliiſque bene multis Theologis ſtatuamus, omnes homines, qui ex uno primo parente Adamo procreantur, cum in eadem natura conveniant, eſſe veluti unum hominem, id quod non auctoritas ſolum, ſed etiam recta ratio confirmat (3); Itaque ex Adamo omnes homines, ſicuti ex uno corpore multa membra, promanant; membrorum autem actus ſunt a voluntate animi quo membra moventur: Et eadem ratione culpa omnium hominum qui ab primo parente ſunt geniti, non eſt ipſis voluntaria; ſed eſt a voluntate illius a quo originem, naturamque ſuam trahunt; unde appoſite haec culpa originis dicitur, & naturae: *Eramus* certe (4) *natura filii irae*: Eſt igitur in omnes homines a priore parente peccatum originis, propterea quod originem ipſi ſuam ab eo per generationis motionem quamdam ſortiuntur.

 XII.

(1) Epiſt. LXXXI. quaeſtionem ſibi a Marcellino, & Anapſica propoſitam, in hac Epiſtola dirimit Hieronymus.

(2) Prim. Sec. quaeſt. 81. art. 1, & 3. &c.

(3) Porphirius Cap. de Specie Tom. I. *Participatione ſpeciei*, ait, *plures homines ſunt unus homo*.

(4) Ad Epheſ. 2.

XII.

Nihil vero abſurdius, nihil ab veritate magis alienum excogitari umquam potuit, quam animum ab corpore nulla ratione diſtinctum, eumque ex materia, & craſſis, concretiſque corporum partibus coaleſcere; id quod ut Ethnicos praeteream, effutire inſipienter non deſinunt cum Tolando, (1) Gildonio (2), Obbeſio, Elvetio, noſtra hac etiam aetate Voltair (3), & quotquot ſunt de impio hoc materialiſtarum grege plebeii Philoſophi, qui nihil animo videre cum poſſint, ad oculos omnia referunt, & cogitationem a conſuetudine abducere nolunt. Eſt igitur apud bene inſtitutos Philoſophos, atque Theologos omnes compertum atque exploratum, eſſe animos omni corpore vacuos, & *ſpirituales*.

XIII.

Quis autem iis (4) merito non ſuccenſeat, qui permultis Eccleſiae Patribus vitio tribuunt, eos nempe exiſtimaſſe animum eſſe corpore, & materia concretum, nihilque ab ipſomet corpore differre? Qui autem id effutire non verentur, hanc profecto impune calumniam inurunt viris ingenio, ac doctrina praeſtantiſſimis, quos ab impio hoc materialiſtarum errore ſuis ipſorum ſcriptis vindicari apertiſſime poſſunt, neque ullum adferre Sanctum Eccleſiae Patrem potuerunt umquam, qui corpore compactum eſſe animum ſenſerit, cum iis qui ſpiritum omnem de medio tollere conantur.

XIV.

Neque aliud eſt quidquam, cur male hiſce feriatis hominibus incredibilis animorum videatur aeternitas, niſi quod nequeunt

(1) Lett. ſur le mouvement.
(2) Oracles de la Raiſon.
(3) Lib. de l'Eſprit.
(4) Unus Voltaire, prae caeteris, nullo argumento, nulla ratione, nullaque propoſita SS. Patrum auctoritate, haec, uti aſſolet, prompte, ac libere ſcribit, Lettr. Filoſof. XIII. *Quant aux Peres de l'Egliſe, pluſieurs, dans les primieres ſiecles, pluſieurs, diſ-je, ont cru l'Ame humaine, les Anges, & Dieu corporels.*

queunt qualis animus ſit materiei expers, intelligere, & cogitatione comprehendere, ſenſu enim omnia metiuntur; quibus certe illud appoſite eſt exprobrandum (1): *Si enim quod numquam vidimus, id quale ſit intelligere non poſſumus, certe & Deum, & divinum animum corpore liberum cogitatione complecti non poſſumus*. Itaque ſempiternus eſt animus, deque eius immortalitate tacitam naturam iudicare deprehendimus, atque id ipſum Sacrae utriuſque Faederis paginae ad impios quoſque revincendos aperte reſtantur.

XV.

Tanta profecto eſt, tamque incredibilis immortalis huius, atque *ſpiritualis* ſubſtantiae vis, & poteſtas, ut omnia ſupera, infera, prima, ultima, media, acumine ipſa ſuo attingere poſſit; Viget enim animus, ſentit, ſapit, intelligit, vult, & reminiſcitur; quare eſſe animum a Deo intellectione, ac voluntate donatum qui neget eſſe arbitror neminem, niſi is dum praeterita ſe tenere, & futura providere, & complecti praeſentia ſe poſſe cognoſcit, impune id neget quod ſentit, & niſi tot apertiſſimis Scripturarum oraculis tenebras offundere inſipienter velit.

XVI.

Iam vero quamvis animi quae ſit propria eſſentia, ac natura, & in quo ea ſita ſit non ita facile comprehendi poſſit, eius tamen originem, vires, adtributa, ac proprietates quamplurimas intelligimus, nihilque eſſe in eo ex terra natum, aut factum, nihil in illo mixtum, atque concretum, eſſeque ab omni corpore diſtinctum, maximo argumentorum pondere fateri compellimur. Spiritus autem, atque ſubſtantiae illius quae omni materia caret, completam diſtinctamque ideam habere ſe poſſe quis hominum umquam ſibi perſuadeat, qui niſi eorum quae ſenſibus attinguntur conſuetudinem habet?

(1) Tullius Tuſculan. quaeſt. Lib. I.

XVII.

Quae de animorum origine, exiſtentia, immortalitate, ac *ſpiritali* natura, & adtributis huc uſque diſſeruimus, tanti profecto ſunt momenti, ut merito ſummis ingeniis praediti Eccleſiae Patres, & Chriſtiani orbis Philoſophi omni cura, ſummoque ſtudio in iiſdem quaeſtionibus ſtabiliendis adlaboraverint, & tam inexpiabili religione ſanxerit Eccleſia univerſa; Hac enim quaeſtione de animo, & Dei exiſtentia, duobus veluti fundamentis, Religio ſtabilitur tota quanta eſt, ab iiſque veluti fontibus eiuſdem Religionis praecepta, atque inſtituta promanant, ut merito propterea habeat (1)

Quapropter geminis fundatur noſtra columnis
Relligio . . . . .
Eſſe Deum auctorem rerum, iuſtique tenacem
Eſſe animos nullo perituros temporis aevo.

(1) Cardin. de Polig. Anti-Lucr. Lib. IX. v. 1115.

Digitized by Google

DE HOMINUM ANIMO CORPORI ADIUNCTO.

SECTIO SECUNDA.

XVIII.

Uam longe ab animo diſtet corpus, quamque inter ſe harum ſubſtantiarum altera ab altera diſcrepet, ſatis ſuperque intelligimus; hae tamen ſemotae, diſſimileſque ſubſtantiae tam arcto colligatoque faedere conſociantur, ut datis in animo cogitationibus, atque affectionibus, totidem in corpus reſiliant commotiones, iiſque motibus corporum excitatis, animorum ſenſationes aequa proportione reſpondeant; Mira autem haec animi cum corpore coniuntio, ex qua profecto ſubiectum illud innaſcitur quod dicitur *homo*, non aliunde quam a libera Dei voluntate, qui has condidit, creavitque diſcrepantes naturas repetant Philoſophi, ac Theologi omnes neceſſe eſt (1), atque

 hanc

(1) Card. de Polign. Anti-Lucr. v. 1007.
At vinculum, ſi corpus erit, quî prendere mentem,
Et ſi incorporeum quî prendere membra valebit?
Ergo infiniti coniunxit ſola voluntas.

hanc corporum, & animorum adhaeſionem, mutuamque eorum, ac perennem harmoniam non ita facile percipi a nobis poſſe fateamur, oportet: (1) *Modus quo corporibus adhaerent ſpiritus omnino mirus eſt, nec comprehendi ab homine poteſt, & hoc ipſe homo eſt.*

XIX.

Qui vero miram illam, ac propemodum incredibilem ſenſationum, idearumque viciſſitudinem, mutuumque animi in corpus, corporiſque in animum motionum commercium phiſicis rationibus complecti, atque explicare ſe poſſe blandiuntur, multis illi quidem ſeſe difficultatibus implicant, nec id quod volunt aſſequi poſſunt umquam; Incertiores profecto ſumus quam ante hac, & in eadem ignoratione verſamur, quamvis nervos corporis omnes, quibus ſenſatio perficitur, cordarum inſtar tenſos, atque diſpoſitos ſtatuamus, qui animi in cerebro veluti nuncios, ſpirituum animalium ſubſidio, & tremula quadam motione externas obiectorum impreſſiones ad ipſum animum deferant, eumque excitent (2); ſive commercii illam (3) in data occaſione ſtatutam legem animum inter, & corpus; ſive randem, ſublata qualibet phiſica mutuaque animi, & corporis actione, harmoniam (4) illam praeſtitutam humanae libertati infenſam divinemus, idem tamen ſaxum ſudamus, nec hilum proficimus; Itaque hac in quaeſtione ad Omnipotentis Dei liberam voluntatem ſi confugiat Theologus operae pretium eum facturum arbitramur. (5)

XX.

(1) S. Auguſt. Lib. de Civit. Dei Lib. XXI. cap. 20.

(2) Acta Erudit. Lipſiae ad annum 1759. Iacob. Ioan. Hentſchius, Meditationes de harmonia mentis.

(3) Malebranchii Siſtema: Conſule Boullier, Eſſai Philoſoph. ſur l'amo des betes, par. 2. c. 15.

(4) Leibnitii hipoteſis de harmonia praeſtabilita.

(5) Cum Cl. Viro P. Malebranchio exprobraſſent permulti eum in re philoſophica, in hac nempe quaeſtione de mutua animi in corpus actione, & motu, ad primam rerum omnium cauſſam Deum appellaſſe, eique propterea regererent, quod apud veteres erat in proverbiis, hoc eſt: *Deus in machina.* Huic porro obiectioni Vir Cl. Stor. dell' Accad. Reale delle Scienze an. 1705. inter caetera, reſpondit: *Numquid cauſas Philoſophus inveniet, quae nullae ſunt? Quod ſi corpus in animum, & animum in corpus agere non poſſe demonſtratum ſit; conſequitur Dei unius voluntatem huius unionis veram eſſe cauſam; atque inde fit, ut non Deum in phiſicam invitum trahamus, sed potius* phi-

XX.

Multa profeсto peccant, atque ab omni veritate recedunt, qui cum Origene (1) animos autumant multo ante quam in corpora immitterentur, variis ſeſe ſceleribus maculaſſe, eoſque ſomniant a conditore ſuo prava ipſorum voluntate receſſiſſe, ac propterea poſt diverſas converſiones, progreſſioneſque e Caelis uſque ad terras animos eoſdem eſſe prolapſos (2), & pro culparum diverſitate, diverſa quoque corpora, quaſi vincula promeruiſſe (3), quo nihil abſurdius, nihilque ab catholica (4) veritate magis alienum.

XXI.

Nulla proinde alia fuiſſet ratio, & cauſſa Mundi huius condendi ex iſtorum hominum ſententia, niſi quia locus adeſſet in quo animus omnis corpori, veluti arctiſſimo carceri, addictus ſuorum ſcelerum poenas lueret, atque eo ſolum con-

 ſilio

phiſicam ipſam ad priorem ſui ipſius auctorem revocemus. Et Anti-Lucr. Lib. IX. v. 1007.

Unde eſt igitur quod mutua ſeſe....
Commoveant, certis in corpore motibus ortis
Notities menti adveniat, tum certa cupido
Atque ex notitia, certaque cupidine mentis
Quidam evaſcantur motus, & corpore gliſcant? &c.
Ergo infiniti coniunxit ſola voluntas.

(1) Lib. de Principi.

(2) Favere videtur Origeni Clemens Alexandr. Stromat. Lib. I. cap. 3. Nemeſius de natura hom. cap. 2. At. S. Auguſt. de Civitat. Dei Lib. IX. cap. 18. *Animas, dicunt, peccaſſe a Conditore recedendo, & diverſis progreſſibus pro diverſitate peccatorum è Caelis uſque ad terras diverſa corpora quaſi vincula meruiſſe*; id quod pluribus rationibus improbat. *Nec ideo* (inquit Epiſtola CXC. ad Optatum) *credimus animam veniſſe in corpus corruptibile, quo gravatur, quod vitae anteactae merita in illud compulerint*.

(3) Haec Origenis ſententia in Synod. Conſtantin. an. 551. proſcripta eſt, eamque pluribus in locis S. Auguſtin. inſequitur, & praeſertim de Civit. Dei Lib. IX. cap. 18. & S. Hieron. adverſus Rufin. Lib. 3. & Comment. in Epiſtol. ad Epheſ. cap. 1. Origenes autem Platonis ſtudioſiſſimus hunc ex ipſo Platone errorem hauſerat in Phaedone, & Epinom & Lib 10. de Legib. & in Timaeo; ubi doctrinam hanc diſertiſſime explicat, eamque multo profecto ante propugnaverat Pithagoras, & Empedocles, uti auctor eſt ipſemet Origenes contra Celſ. & ipſo Pithagora antiquior Orpheus: *Animum in corpore puniri dixit*, ut ait, Plato in cratil.

(4) S. Auguſt. ad Vincent. Victorem Lib. 3. cap. 9. *Haec dogmata*, ait, *quibus putatur anima ante carnem habuiſſe aliquem ſtatum bonum, aut meritum, ſi forte neſcis, exceptis antiquis haereticis, etiam recentius in Priſcillianiſtis Catholica damnavit Eccleſia*.

ſilio corporibus eſſet univerſum oppletum, ut miſera tandem captivitate in eadem corpora immigrans animus, expiaretur; ac propterea conditus eſſet Mundus non ut bona ibi conſtituta ſubſiſterent, ſed ut mala cohiberentur, uti egregie infert S. Auguſtinus; (1) Quae autem inde alia conſequantur portenta, & abſurda nemo eſt, qui non videat planeque ſentiat.

XXII.

Condita eſt igitur a Deo corporea quaevis creatura, eaque bona exiſtit, neque animis cruciandis creata ſunt corpora; Sed cum divina bonitas rerum omnium ſit finis, minime profecto dubitandum eſt, quin & eadem haec corpora, quae animis informantur, propter ipſius bonitatem ab rerum omnium optimo conditore prodierint, qui *caelum*, *terram*, *mare* *& omnia quae in eis ſunt* fecit, (2) & condidit, ex iiſque duabus miro ordine conſociatis, ac diſcrepantibus ſubſtantiis *hominem* exſiſtere voluit, omnium in hac rerum univerſitate creaturarum praeſtantiſſimum, qui corpore compactus *Dei inviſibilia* per corporum imagines, *& per ea quae facta ſunt intellecta conſpiceret*. (3)

XXIII.

Nos igitur animo, & corpore mirabili quodam, ac pene ſingulari ordine, ac diſpoſitione concreti non oculis cernimus ea quae videmus, neque enim ullus eſt ſenſus in corpore, (4) *Sed viae quaſi quaedam ſunt ad oculos, ad aures, ad nares a ſede animi perforatae; itaque ſaepe aut cogitatione, aut aliqua vi morbi impediti apertis, atque integris & oculis, & auribus nec videmus, nec audimus; Ut facile intelligi poſſit animum & videre, & audire, non eas partes quae quaſi feneſtrae ſunt animi, quibus tamen ſentire nihil queat mens, niſi id agat, & adſit;* atque haec quidem corporum no-

(1) De Civit. Dei Lib. IX. cap. 18. *Miror*, inquit, *hominem* (Origenem) *in Eccleſiaſticis litteris tam doctum non attendiſſe primum quam hoc eſſet contrarium Scripturae quaequae ad omnia opera Dei ſubiungit* (Geneſ. 1.) *Et vidit Deus cuncta quae fecerat, & ecce bona valde.*

(2) Pſal. 120.

(3) S. Paul. Epiſt. ad Rom. 1.

(4) Cicer. Tuſc. quaeſt. Lib. I.

noſtrorum veluti foramina, quae patent ad animum a corpore, callidiſſimo artificio natura fabricata eſt, & rerum omnium opifex ſapientiſſimus his omnibus inſtructos nos eſſe voluit, ut iiſdem veluti inſtrumentis pro arbitrio quoque ſuo uteretur animus, qui tandem ei *referre debet propria corporis prout geſſit ſive bonum, ſive malum*. (1)

XXIV.

Ex hac autem arctiſſima, ac prorſus ſapientiſſima animi corporiſque unione, ex qua quidem hominis cuiuſque exurgit ſubiectum illud quod nobis *Perſona* dicitur, nulla omnino fit animi corporiſque confuſio, neque una cum altera ſubſtantia ita commiſceetur, ut in unam ex duabus compactam coaleſcant ſubſtantiam; utraque autem in ſuo ipſius eſſe conſiſtens unam eamdemque omnium hominum naturam conſtituit, ad quam profecto naturam componendam inconfuſis utriuſque ſubſtantiis corpus, & animus, ea qua diximus ratione, & mirabili artificio conſociantur; id quod ne ii quidem inficiari poſſunt qui recta uti ratione voluerint. (2)

XXV.

Optima hinc ratione concludit S. Thomas (3), animum corpori uniri ut forma, eſſeque animum vere, proprieque dictam hominis ipſius formam; Ex ea nempe corporis animique coniunctione, ex qua unum aliquod proficiſci neceſſe erat, conſequi oportere ſtatuit S. Doctor in Theologicis, ac Methaphiſicis diſciplinis apprime verſatus, ut in (4) *uno eſſe* utraque haec ſubſtantia conveniret, atque unam eamdemque hominis naturam conſtitueret; hominemque, dixit, *eſſe* (5)

 unum

(1) S. Paul. 2. ad Corinth. cap. 5.

(2) Porfirius licet Chriſtiani nominis hoſtis infenſiſſimus id Neſtorio eiuſque aſſeclis minime concedendum exiſtimavit, ut ex duabus naturis in Chriſto confuſione facta, una tantum exiſteret. Cap. 2. variar. quaeſt. *Non improbandum*, ait, *accidere poſſe, ut aliqua ſubſtantia ad alterius ſubſtantiae abſolutionem aſſumatur, & pars ſubſtantiae ſit ita, ut in ſua ipſius natura maneat, & aliam ſubſtantiam compleat, ut unum cum alio fiat, & ſuam unitatem conſervet, & ipſa non varietur.*

(3) Prim. Secund. quaeſt. 81. art. 1. & 3. & Lib. 2. contr. Gent. cap. 68.

(4) Ibidem.

(5) Ibidem cap. 69.

unum aliquod ex ſubſtantia intellectuali, & materia corporis; Subſtantiam autem intellectualem, & animum ait eſſe *formam & principium eſſendi ſubſtantialiter* in homine, propterea quod talem profecto naturam, & hoc eſſe habet homo, ex formae huius unione cum hac materia; quod qui (1) non intellexerunt, illi quidem S. Doctoris principia expendere accuratius neglexerunt, atque inſipienter certe, & impune S. Thomam Hobbeſii, Lockii caeterumque materialiſtarum inſignem patronum venditare indoctis non verentur.

XXVI.

Quid autem non ab recta ſolum philoſophandi ratione, verum etiam a ſanctis Eccleſiae inſtitutis, ac ſanctionibus magis abhorret, quam tres in unoquoque homine animos immittere ac definire, & in eo tres invicem diſtinctas, ac diſcrepantes ſubſtantias huiuſmodi immaginari, & ſomniare? Intelligit certe homo, vegetatur, & ſentit; at non eſt in eo triplex porro animus intelligens, vegetans, & ſenſiens; bene vero unus, idemque eſt animus hominis intelligentis, ſenſientis, & vegetantis; id quod & rectae rationi conſonat, & iis quae a SS. Patribus, & univerſa Eccleſia ſancita ſunt mira conſenſione reſpondet; Qui vero aliter ſenſiunt, ii non in philoſophiam modo, verum etiam in religionem (2) ipſam maxima invehant portenta neceſſe eſt.

XXVII.

(1) Antonius Ienuenſis in Regia Neapolitana Academia publicus Ethices Profeſſor in ſua Element. Metaph. parte altera in Scolio ad Propoſ. XXI. Aeditionis Neapolit. 1751. S. Thomam, atque univerſos ferme ſcholaſticos multis laceſſit, atque ex ſuis ipſorum principiis contendit animum corporeum eos feciſſe; quorum ſententiam dum legeret, *Miror*, inquit, *Hobbeſianos, & Lockianos Philoſophos dum de natura animi loquerentur, & quidem tanta cum invidia, ad hos patronos non appellaſſe &c.* At ne ille quidem S. Thomam Prim. Secund. quaeſt. 81. perlegit, nec aliorum Theologorum qui eius veſtigiis inhaerebant ſententias mentemque nulla ratione eſt aſſequtus.

(2) Conſule S. Thom. P. Part. quaeſt. 76. art. 2. & quaeſt. 118. art. 2. ad 2. In Concil. autem octavo Conſtantineopol. habito ann. 870. action. 10. Can. 11. haec habentur: *Apparet quoſdam id temporis in tantum impietatis veniſſe, ut hominem duas animas habere impudenter dogmatizent. Talis igitur impietatis inventores, & ſimilia ſenſientes cum vetus & novum Teſtamentum, omneſque Eccleſiae Patres unam animam rationalem habere hominem aſſeverent, Sancta, & univerſalis Synodus anathematizat.* Haec profecto omnia nec legerat, nec fortaſſe ſciebat Vir Cl. Anton. Genuenſis, qui hac praeſertim in re multa peccat, & animum quemdam medium & non ſtatuit,

XXVII.

Neque tamen ita eſt exiſtimandum, ut unus omnino, idemque ſit omnium hominum animus, qui enim ita deliperet, ut unum cunctorum hominum eſſe animum crederet apertiſſimis ille quidem Sacrarum Scripturarum teſtimonis, ac univerſae SS. Patrum auctoritati contrairet: (1) Quamvis igitur in eadem natura conveniant animi, eiuſdemque ſint ſpeciei, tamen multitudini corporum aequa animorum multitudo reſpondet, ex quo fit ut idem numero animus non ſit in omnibus hominibus, (2) qui certe non eadem ſentiunt, non eadem cogitant, non eadem intelligunt, & reminiſcuntur, ſed pro diverſitate hominum, diverſae propemodum eſſe videntur eorumdem cogitandi rationes; appoſite hinc Philoſophi (3) intellectum lumini comparant, quo profecto lumine non eadem ratione illuſtrantur obiecta quae ei ſubiiciuntur.

XXVIII.

Quamdiu autem corpori coniunctus eſt animus, ſentit homo, carnis, & ſpiritus concertationes, iiſque angitur perſaepe: (4) *Caro enim concupiſcit adverſus ſpiritum, ſpiritus autem adverſus carnem: haec enim ſibi invicem adverſantur, ut non quequmque vultis, illa faciatis:* Mutua autem haec carnis animique diſſenſio non aliunde repetant Theologi neceſſe eſt, quam

tuit, at certe de eo ſe cum multis aliis, quos citat, ſubdubitare viſus eſt, element. Metaph. part. alter. in ſchol. ad prop. xxv. Eoſque contemnit qui ſcripturarum oraculis unum eſſe hominis animum probare ſe poſſe merito arbitrantur. *Nec nunc* (inquit ibidem) *morer Comenii argumenta e Scriptura Sacra deprompta ne contortis interpetrationibus hominum* FANATICORUM *quid concedere videar*. Nae ille quandoque dormitans vir caeteroqui doctus, & eruditus

. . . . . . Riſu excipit alto
Haeroum ſenſus, pleclaraque dicta Sophorum.
Marc. Thymoleont. Menipp. prima.

(1) Concil. Lateran. ſub Leon. X. Seſs. 8. haec habet: *Sacro approbante Concilio damnamus, & reprobamus omnes aſſerentes animam intellectivam mortalem eſſe, & unam in cunctis hominibus &c.* Conſule S. Thom. P p. quaeſt. 76. ar. 2.

(2) S. Thom. P. p. quaeſt. 79. ar. 5.

(3) Ariſtot. in 3. de anim. tex. 18. tom. 2.

(4) S. Paul. Epiſt. ad Galat. cap. 5.

quam ab illa primi parentis culpa, per quam in omnes homines mors, obcaecatio, in malum, ementita boni ratione, inclinatio, ac omnium irruentium vitiorum turba derivantur. (1)

XXIX.

At (2) *Chriſtus è Caelo pax noſtra deſcendens, fecit utraque unum, & medium parietem maceriae ſolvit, inimicitias in carne ſua lege mandatorum in decretis evacuans; ut duos conderet in uno novo homine faciens pacem, & reconciliaret utroſque in uno corpore Deo;* quid porro iucundius, quid ſalubrius homini evenire potuit umquam, ut iuncto faedere inter has corporis animique conluctationes per Chriſti Domini mortem, ſublatis inimicitiis, & tot gratiae donis quiſque adiutus in ſocietatem, concordiamque deveniret? Caro enim etſi adverſus animum concupiſcat, tamen imperio ſubiacens animi a lege peccati per Chriſtum ſoluti, & tot tantiſque auxiliis, doniſquae cumulati, fit eadem ipſa *Caro* (3) *animae appendix, non iam laena vitiorum, ſed aemula quaedam, & quaſi pediſſequa virtutis...... & mens pura mundique huius exuta famulatu, ſenſus corporis in ſuas illicit, & adtrahit voluptates.*

XXX.

Miſeriorem (4) profecto caeteris creaturis vitam traduceret homo ſi poſita hac animi corporiſque ſui diſſenſione, & pugna

(1) S. Ambroſ. Expoſ. Evangel. ſecundum Luc. Lib. VII. num. 141. *Poſſunt*, ait, *etiam videri caro, atque anima ab odore, tactu, guſtuque luxuriae ſeparata, in una domo ſe adverſus incurſantia vitia dividentes... quorum licet diſſenſio per praevaricationem primi hominis in naturam ſe verterit, ut nequaquam ſibi paribus ad virtutem ſtudiis convenirent, tamen per crucem Domini Salvatoris... in ſocietatis concordiam congruerunt.*

(2) S. Paul. Epheſ. 2. 14. 15. & 16.

(3) S. Ambroſ. ubi ſupra n. 141. & 142.

(4) S. Thom. quaeſt. 6. de malo ar. unic. *Si enim*, inquit, *non ſit liberum aliquid in nobis, ſed ex neceſſitate movemur ad volendum, tollitur deliberatio, exortatio, praeceptum, & punitio, & laus, & vituperium, circa quae moralis philoſophia conſiſtit.*

gna, nullae ei ſupereſſent vires, queis quae bona ſunt, & ad iuſtitiam pertinent proſequi, quaeque mala ſunt, & ab veritate, & ab inſtituto divinitus ordine recedunt vitare per ſe, & fugere non poſſet; Itaque liber eſt homo, quem Deus *reliquit in manu conſilii ſui;* (1) & hac profecto arbitrii libertate, & tot undique interioris, exteriorisſque gratiae donis a Deo cumulatus atque adiutus homo, & carnis concupiſcientias comprimere, (2) & ab vitiis ſeſe cohibere, recteque vivere, & laborum, virtutisſque aeterna praemia conſequi, ac promereri a Deo felici, & iucunda conluctatione in hac vitae uſura poteſt, & debet.

XXXI.

Haec porro arbitrii libertas, quae (3) in ratione ſita eſt in homine reperitur, qui tamen in ſummum illud incommutabile bonum, & in quod pondere veluti ſuo fertur libenter liber non eſt; qua certe in commune bonum ſublata motione, nihil omnino velle poſſet homo; (4) eſt propterea in homine libertas illa quae a coactione, & altera quae a neceſſitate nuncupatur, quo fit, ut ad ſingulare quodcumque bonum ſit indifferens, (5) & electione ipſe ſua ex ratione boni deſiderio, & voluptate, ex ratione mali fuga, atque averſione ſeſe determinet, atque operetur.

XXXII.

(1) Eccl. 15.

(2) S. Hieron. in Epiſt. ad Galat. cap. v. *Inter iurgia carnis, & ſpiritus*, inquit, *media anima conſiſtit, habens quidem in ſua poteſtate bonum, & malum, velle, & nolle*. S. Ambroſ. Expoſit. Evangel. ſecundum Luc. Lib. VII. num. 142. *Caro in naturam regreſſa, vigoris ſui agnoſcit altricem, atque auſu depoſito contumaciae, moderantis animae coniugatur arbitrio*. S. Auguſt. Lib. I. retract. cap. 9. *Voluntas eſt qua peccatur, & recte vivitur*.

(3) S. Thomas Prim. Sec. quaeſt. IX. ar. 5. & Pr. Pr. quaeſt. 83. ar. 1. & alibi.

(4) S. Thom. Pr. Sec. quaeſt. IX. ar. 6 ad 3. ſic habet: *Deus movet voluntatem hominis ſicut univerſalis motor ad univerſale obiectum voluntatis, quod eſt bonum, & ſine hac univerſali motione homo non poteſt aliquid velle*.

(5) Idem S. Thom. Pr. Pr. quaeſt. 83. ar. 1. *Iudicium*, ait, *rationis non eſt ex naturali inſtinctu in particulari operabili, ſed ex collatione quadam rationis, ideo agit libero iudicio, potens in diverſa ferri .... & pro tanto neceſſe eſt quod homo ſit liberi arbitrii ex hoc ipſo quod rationalis eſt*.

XXXII.

Ea, qua de loquimur, hominis libertas ab ipſa ratione proficiſcens non idcirco imminuitur, vel infringitur, propterea quod externorum obiectorum (1) actione, ſummique Dei motione (2) adiuvetur, ac fulciatur; cauſſae enim cuiuſcumque ratio omnis ſemper eſt eadem, quavis aliarum cauſarum ope ſublevetur, ipſaque mens hominum activitatem ſuam minime deperdens, & ex mali, bonique ratione operans, libera eſſe non definit, etiamſi aliis externis, interniſque motionibus, cauſiſque voluptate trahatur. Quapropter nugae (3) profecto ſunt, nec digna ſapiente ea argumentorum genera, quae ad humanam libertatem labefactandam, tollendamque ex actione rerum, ex generali, & peculiari Dei concurſu deſumuntur, quibus rationum imaginibus, (4) ſimulacriſque eos fidere, atque

(1) Voluntatis inclinationes, averſioneſque ex ratione boni, vel mali, & ex ideis boni, malique proficiſcuntur, quas profecto ideas ex obiectis perſaepe animo innaſcuntur externis: *Unde*, inquit S. Thom. Pr. Sec. quaeſt. ix. ar. 4. ad 1. *motus voluntatis, etſi habeat principium proximum intrinſecum, tamen principium primum eſt ab extra*.

(2) Deum hominis voluntatem movere, inque bonum commune inclinare ita, ut libera a neceſſitate non ſit, explorata res eſt. *Sed tamen* (S. Thom. ubi ſupra ar. 6. ad 3.) *interdum ſpecialiter Deus movet aliquos ad aliquid determinate volendum quod eſt bonum, ſicut in his quos movet per gratiam*. Et Apoſtolus 2. ad Corinth. 3. *Non ſumus ſufficientes cogitare aliquid a nobis, quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt*.

(3) Quae ab Luthero, & Calvino ad libertatem e medio tollendam miſere congeſta, ac impie conſarcinata ſunt argumenta, eadem requoquere extremis temporibus non dexteterunt prae caeteris Obbes, Spinoſa, Collins, & Elvetius omnibus ferme ſuis ipſorum ſcriptis, quos praeterquamquod S. Thomas (apud quem in his potiſſimum de libertate quaeſtionibus nil luculentius, nil cumulatius, nil firmius dici potuit unquam) longe ante pleniſſime refellit; eoſdem tamen omni ex parte verſat eruditiſſime, & firmiſſimo argumentorum pondere Vir doctiſſimus P. Antonius Valſechi Ord. Praed. modo in Patavina Univerſitate primus Theologiae Profeſſor, in Opere quod inſcripſit: *Dei fondamenti della Religione*, Vol. I. Cap. 6.

(4) Intima quiſque conſcientia ſentit ſe libertate donari, atque inde fit, ut nos reprehendendos a nobis ipſis arbitremur, ſi poſtquam unum prae alio opus adhorti ſumus atque elegimus, male poſtea nobis rem ceſſiſſe cognoſcimus; integrum enim nobis fuiſſe intelligimus alia nos potuiſſe, & contraria ratione operari; hinc vel ipſe Iuvenal. Satir. 13. v. 1.

Exemplo quodcumque malo committitur, ipſi
Diſplicet auctori, prima haec eſt ultio, quod ſe
Iudice nemo nocens abſolvitur, improba quamvis
Gratia fallacis Praetoris vicerit urnam.

que inniti videmus, qui religioni, omnique veritati tenebras offundunt, & quae in ipſis aſſidue contingunt, vel non intelligunt, vel ignorare pueriliter dictitant. (1)

XXXIII.

Intereſt autem plurimum ad hanc plene, cumulateque ſtabiliendam hominis, tuendamque libertatem certum illud, ratumque ſtatuere, nos ex ratione boni, vel mali per appetitum, vel averſionem in obiecta ferri, eademque deperire, vel ab iiſdem nos contineri, eſſeque huiuſmodi obiecta, ſi cum ſummo bono conferantur, finitae virtutis, multiſque imperfectionibus obnoxia, ac propterea in eorum electione, aut fuga conſulere nobis integrum omnino eſt, nec ulla ex eadem electione voluntati coactio, & neceſſitas infertur. Qua ex re conſequi quis non intelligit eo magis nos in obiecta voluntate tendere, quo plura ratione efficimus, quam cum naturae veluti impetu, atque affectibus operamur, noſtraeque rationis imperium magis, magiſque extendi, ac dilatari?

XXXIV.

Itaque extra dubitationem omnem conſtitutum contendimus eo nos eſſe ad agendum promptiores, quo plura ſunt media, quibus ratio ipſa perficitur; quo enim ratio ipſa eſt auctior, & perſpicacior, eo promptior eſt homo ad agendum minuſque haeret, ac cunctatur. Igitur gratia, legislatio, rerum divinarum, humanarumque cognitio, quae rationem ipſam perficiunt, voluntatem quoque ipſam augeant, perficiantque neceſſe eſt; tantumque abeſt, ut divina gratiarum auxilia, legum conditio, & veritatum cognitio quidquam homini ad agendum detrahant, quin potius nihil eum provehat uberius, pleniuſque corroberet. Haec porro ſi probe ab iis eſſent intellecta, qui licet inviti, libertati tamen bellum indixere (ut

eo

(1) S. Ambroſius in Luc. *Datum eſt animae liberum arbitrium, quod qui nugatoriis rationibus labefactare conantur, uſque adeo caeci ſunt, ut ne iſta quidem vana atque ſacrilega propria voluntate ſe dicere intelligant.*

eo liberius, atque ut ſibi miſere blandiri videbantur, impune vitiis, atque flagitiis poſſent indulgere) abſtinuiſſent profectò a tot tantiſque argumentorum tricis, involucriſque ad libertatem (ſi vero poſſent) funditus tollendam, eamque potius Deo acceptam retuliſſent, (1) & ſub ejus gratia, praeſcientia, (2) motione, & auxilio augeri, ſervarique ſecurius fateri ſe debere cognoſſent.

DE

(1) S. Ambroſius expoſ. in Luc. Lib. VIII. *Liberum arbitrium*, inquit, *datum eſt a Sapientiſſimo, atque Invictiſſimo totius naturae Domino*. Et egregie ad rem noſtram Dant. Paradiſ. Cant. 5.

Lo maggior don, che Dio per ſua larghezza
Fece creando, ed alla ſua bontate
Più conformato, e quel che ei più apprezza,
Fu della volontà la libertate,
Di che le creature intelligenti
E tutte, e ſole furo, e ſon dotate.

(2) S. Auguſt. in libris quos inſcripſit de libero arbitrio luculenter, ut aſſolet, ea quodadmodo omnia refellit in eos, qui ſua ipſius tempeſtate contra libertatem inſurrexere, ac nos conterquemus adverſus eos bene multos, qui cum gratia, praeſcientia, & efficaci divina motione libertatem componi non poſſe inſipienter negant, atque id illis contingit, quod eveniſſe Ciceroni. lib. 2. de divinit. advertit idem S. Auguſtinus, qui, *ut homines faceret liberos, fecit ſacrilegos*; Dei nempe ſublata praeſcientia.

Digitized by Google

DE ANIMO SEPARATO.

SECTIO TERTIA.

XXXV.

ETſi ab rerum omnium conditore Deo conſtitutus ita fuerit homo, ut animo, & corpore perenniter vigeret, atque immortalitate gauderet, ſi in ea, in qua conditus fuerat iuſtitia, perduraſſet; tamen quia *per peccatum mors intravit in mundum*; (1) factum hinc eſt ut ab iuſto Deo ea fuerit hominibus lex conſtituta, ut ſemel morerentur; (2) *Per unum enim hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors*. (3)

XXXVI.

(1) S. Paulus in Epiſt. ad Rom. cap. 5.

(2) S. Auguſt. in Lib. de Qu. nov. & vet. Teſt. quaeſt. 19. *Deus hominem fecit, qui quamdiu non peccaret, immortalitate vigeret, ut ipſe ſibi auctor eſſet aut ad vitam, aut ad mortem.* Concil autem Milevt. cap. 1. *Quicumque dicit, Adam primum hominem mortalem factum ita, ut ſive peccaret, ſive non peccaret, moreretur in corpore, hoc eſt de corpore exire non peccati merito, ſed neceſſitate naturae: anathema ſit*. S. Thomas Pr. Sec. quaeſt. 85. art. 5. egregie admodum, ac luculenter; *Et ideo*, inquit, *ſubtracta originali iuſtitia per peccatum primi parentis, ſicut vulnerata eſt humana natura quantum ad animam per deordinationem potentiarum, ita etiam corruptibilis eſt effecta per deordinationem ipſius corporis; ſubtractio autem originalis iuſtitiae habet rationem poenae, ſicut ſubtratio gratiae: unde etiam mors, & omnes defectus corporales conſequentes ſunt poenae originalis peccati.*

(3) Apoſt. ubi ſupra.

XXXVI.

Itaque relicto corpore, ab eoque cuiuſvis animus poſt brevem vitae huius uſuram, excedens, interit homo, ac moritur: (1) *Eſt enim interitus quaſi diſceſſus, & ſecretio, ac direptus earum partium, quae ante interitum iunctione aliqua tenebantur.* Ipſe vero animus quem aeternum, atque immortalem diximus, ac decrevimus, omnique corpore, ac partibus carentem certe nec ſecerni, nec dividi, nec diſcerpi, nec diſtrahi poteſt, nec interire igitur; itaque manet animus poſt corporis mortem, eodem corpore vacans, & in rerum cognitione vivit ſemper, ac viget.

XXXVII.

Vim quoque ipſe ſuam, ſagacitatem, memoriam, voluntatem, atque intelligentiam retinet animus a corpore ſeiunctus; cumque in hac vita magni referat quali in corpore animi locati ſint: (2) *Multa enim e corpore exiſtunt, quae mentem acuant, & multa quae mentem obtundant*; nulla profecto tunc erunt e corporeis vinculis emiſſis animis huiuſmodi incommoda, quo minus intelligant uberius, pleniuſque cognoſcant. (3)

XXXVIII.

Neque ea a corpore ſeiunctis animis facultas eſt denegānda, ut in iiſdem ſcientiarum habitus, quos poſt tot exantlatos in vita labores acquiſierunt, remanere dubitemus; Inſunt igitur in animis a corpore liberis ſcientiarum, quibus imbuti erant, habitus omnes, earumque rerum rationes quos antea mente gerebant, eaſdem in ipſis ſeparatis animis verſari,

ac

(1) Tullius Tuſc. quaeſt. Lib. I.
(2) Tullius ibidem.
(3) S. Thom. Pr. Pr. quaeſt. 89. art. 3. *Unde*, inquit, *animae ſeparatae de omnibus naturalibus cognitionem habent non certam, & propriam, ſed communem, & confuſam.*

ac contineri profecto arbitramur (1): *Clara* (2) *enim eſt*, *&* *quae numquam marceſcit ſapientia*; unde appoſite ad Paulinum ſcribens S. Hieronymus: (3) *Diſcamus*, inquit, *in terris*, *quorum ſcientia nobis perſeverent in Caelo*.

XXXIX.

Quamvis autem ſecreti a corpore animi cognitio ex locorum diſtantia nec augeri, nec imminui ulla ratione poſſit, (4) nihil enim quaecumque ea fuerit locorum diſtantia officere poteſt umquam, quin ſeparatus animus cognoſcat, atque intelligat; nihilo tamen minus non id animis iſtis tribuimus, quod illis nec competit quidem, eos nempe illa intueri, & cognoſcere quae hic apud nos in hac rerum univerſitate aguntur; (5) ſunt enim huiuſmodi animi ab viventium hominum conſortio ſeiuncti; quapropter quae apud nos pertractantur, ignorare eos prorſus exiſtimamus; id autem de naturali eorum cognitione intellectum volumus, quoniam de Beatorum animis, de quibus agemus, aliter omnino ſentiendum.

XL.

Iam vero ad animorum e corpore excedentium ſedem, habitudinemque quod attinet, primum illud non ſolum ab recta philoſophandi ratione, verum etiam ab omni Sacrarum Scripturarum veritate, & ab comuni Patrum ſententia abhorrere intelligimus, animos nempe ex uno in aliud hominis corpus

(1) S. Thom. Pr. Pr. quaeſt. 89. art. 5. *Unde dicendum eſt quod habitus ſcientiae, ſecundum quod eſt in intellectu, manet in anima ſeparata*: & art. 6. in corp. *Cum igitur ſpecies intelligibiles maneant in anima ſeparata, ut dictum eſt, ſtatus autem animae ſeparatae non ſit idem ſicut modo eſt, ſequitur quod ſecundum ſpecies intelligibiles hic acquiſitas, anima ſeparata intelligere poſſit, quae prius intellexit*.

(2) Sap. 6.

(3) Ad Paulinum Epiſt. 103.

(4) S. Thomas ubi ſupra art. 7. *Diſtantia localis nullo modo impedit animae ſeparatae cognitionem*. Et Luc. 16. legimus divitem iam in infernum detruſum a longe Abrahamum, & Lazarum conſpexiſſe.

(5) Idem S. Thomas art. 8. *Secundum naturalem cognitionem animae mortuorum neſciunt quae hic aguntur*... *ſunt enim ſecundum ordinationem divinam, & ſecundum modum eſſendi ſegregatae a converſatione viventium, & coniunctae converſationi ſpiritualium ſubſtantiarum, quae ſunt a corpore ſeparatae*.

pus miſera quadam, ac perenni circuitione tranſmigrare, (1) eſſeque propterea in hac rerum univerſitate admittendam miram illam, atque ab Aegyptiis (2) fortaſſe excogitatam Μετενσωμάτωσιν, vel Μετεμψύχωσιν.

XLI.

Qua quidem in re ea cum Origene (3) dicunt nonnulli, ut mihi certe riſum captare videantur; futurum enim arbitrantur ut e corporibus demigrantes animi non in hominum corpora ſolum, ſed etiam in bruta animantia, plantas, vel etiam in aſtra, & in daemones tranſeant; quo fit ut pro diverſa meritorum genera, qui homo antea erat, is quadrupes ſit, vel angelus, vel planta; *ipſique* (4) *daemones* ex Origenis ſententia, *& rectores tenebrarum in aliquo mundo ſi voluerint ad meliora converti, homines evadent, & ſic ad antiquum redire principium.... angelum praeterea, aut animam, aut certe daemonem, quos unius aſſerit eſſe naturae ſed diverſarum voluntatum pro magnitudine negligentiae, & ſtultitiae iumentum poſſe fieri, & in aquis habitare, vel fluctibus... Ut nobis non ſolum quadrupedum, ſed & piſcium corpora ſint timenda*, quo quid viro ſapiente indignius eſſe poſſit, non video.

XLII.

(1) *Quiddam*, ut in Pithagora refert Laertius Lib. 8. ſec. 14. *primum Pithagoram ſenſiſſe aiunt, animam circulum neceſſitatis immutantem alias aliis illigari animantibus;* Id tamen inter Graecos commentum invexiſſe ait Hieronymus Apolog. adverſus Rufin. *Apud Graecos*, inquit, *Pithagoras primus immortales eſſe animos, & de aliis corporibus tranſire ad alia invenit.*

(2) Verum ab Aegyptiis Μετεμψύχωσιν eſſe primum commentam, atque excogitatam apertiſſime tradit Herodotus in Euterpe cap. 123. Πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοί εἰσι οἱ εἰπόντες ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι. τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος, ἐς ἄλλο ζῶον αἰεὶ ἐσδύεται. Pithagoram autem ſapientem virum, ſummoque ingenio praeditum, incredibilem hanc animorum tranſmigrationem docuiſſe minime eſt exiſtimandum, eumque, & ejus diſcipulos hac ſuper re diſſerentes non fuiſſe intellectos ab eius auditoribus, ait S. Auguſt. Lib. 7. de Geneſ. ad lit. cap. 9. Ab plebeio, craſſoque hoc errore eumdem Pithagoram ſtrenue vindidicant Marſilius Ficinus in argum. ad Plat. Phaed. Ioan. Hornobk Lib. 8. contra Iudae. Daniel Claſſenius Tom. 8. Collect. Gronov. & Claudius Lignierius, qui in Diſs. de Sect. Pithag. cap. 10. *Quo pertinet*, inquit, *dogma de traſmigratione animarum ex uno corpore in aliud, quod alii ruditer non ſine contemptu famae Pithagorae intellexerunt, cum nihil aliud eo intenderit, quam invitationem bonorum ad actiones honeſtas, & dehortationem a vitiis, &c*

(3) Lib. περὶ ἀρχῶν. S. Auguſtin. Lib. de Haereſ. ad Quodvultdeum, vitio dat Tertulliano, eum docuiſſe animos hominum nequam in daemones converti.

(4) S. Hieron. Epiſt. ad Avitum 194.

XLII.

Impia autem haec commenta ut firmius ſtatueret, & latius propagaret Origenes innumeros pene mundos adfuturos excogitavit in quibus animi de corpore in corpus veluti peregrinarentur, ut ſuorum ſcelerum maculas ita luerent, vel meritorum praemia in nobilioribus corporibus exiſtentes augerent. (1) *In ſecundo περὶ ἀρχῶν libro, mundos aſſerit innumerabiles, non iuxta Epicurum uno tempore plurimos, & ſui ſimiles, ſed poſt alterius mundi finem, alterius eſſe principium, & ante hunc noſtrum mundum alium fuiſſe mundum, & poſt hunc alium eſſe futurum, & poſt illum alium, rurſuſque caeteros poſt caeteros... Cum vero haec dicat nonne manifeſtiſſime gentium ſequitur errores, & Philoſophorum deliramenta ſimplicitati ingerit Chriſtianae?*

XLIII.

Verum enim vero hiſce delirantium hominum ſpretis ſomniis, ac nugis, aliter omnino de animorum ſtatu, atque habitudine eſt exiſtimandum poſt corporis mortem: (2) *Scimus enim quoniam ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſolvatur, quod aedificationem ex Deo habemus domum non manufactam aeternam in Caelis*; eſt igitur cuique ſtatim poſt obitum ſtatuta operum merces, vel poena ab Sapientiſſimo, & Iuſto Deo, (3) *qui reddet eis ſecundum opera eorum, & ſecundum facta manuum ſuarum*, animique corpore carentes iiſdem afficientur praemiis, vel poenis iuſto Dei iudicio ſtatim ac e corpore exceſſerunt.

XLIV.

In hiſce autem praemiorum, poenarumque ſtabiliendis, decernendiſque generibus, non humana quidem ratio quae hac in re quam ſit exigua aperte cognoſcimus, ſed divina

re-

Digitized by Google

revelatio quae in Sacris Litteris, & Eccleſiae traditione exiſtit eſt conſulenda, qua profecto certo ſcimus quas Supremus Iudex, & legum ſuarum vindex Deus, & cuſtos, tranſgreſſoribus poenas, quae iuſtis praemia decreverit, ac ſtatuerit. Quamvis enim communis omnium gentium ratio ſuadeat ſceleſtibus, ac impiis ſuorum criminum poenas eſſe luendas, iuſtos e contra proboſque viros qui ad legum preſcripta mores ſuos componunt, laborum, ac meritorum praemia eos conſequi oportere; tamen quia multiplex eſſe poteſt apud rerum omnium proviſorem, & gubernatorem Deum, & criminum poena, & meritorum praemium, hinc certe factum eſt, ut rationes quae divina revelatione miſere caruerunt, etſi in eam ſententiam de multandis poſt mortem impiis, & iuſtis praemio afficiendis deſcenderint, in iis tamen definiendis plura, vel pueriliter, vel inter ſeſe contraria commenti ſint. (1)

XLV.

Itaque id primum ex Sacrarum Scripturarum aeloquiis, & ex univerſa Sanctorum Patrum traditione certo intelligimus, homines iuſtos, quorum in lege Domini voluntas extiterit, quique nec in impiorum conſilio abierint, & in peccatorum via non ſteterint, quibus tandem nihil poſt mortem de peccatorum poenis ſit luendum, eos ſtatim poſt corporis diſſolutionem efferri in Caelum, ut clara, iucundiſſimaque Dei viſione fruantur, utque *epulentur, & exultent in conſpectu Dei, & delectentur in laetitia*. (2)

XLVI.

Qui vero humanis ſeſe vitiis contaminarunt, ac flagitiis inquinarunt, quique in vita a mandatis Dei declinarunt, iiſque gravibus contra Dei legem criminibus obſtricti mortem ope-

(1) Quam multae; quamque inter ſe diſcrepantes fuerint hac de re omnium ferme gentium, ac nationum ſententiae norunt Sapientes; ſunt enim tam multae, & tanta in varietate, ac diſſenſione conſtitutae, ut earum moleſtum ſit adnumerare ſententias. Adeundus hac ſuper re Ioan. Gerardus Voſſius Lib. I. de Origine Idolatr. Probos autem viros poſtquam deceſſerint veluti Deos eſſe habitos ſcimus apud veteres Etruſcos, Romanos, Pelaſgos, Aegyptios, Aſſirios, Phriges, Cilices &c.

(2) Pſal. 67.

opetierunt, quin eadem ſcelera retractaverint, ab iiſque ſeſe Deo auxiliante totiſque viribus non continuerint, eoſdem profecto nec beata Dei viſione, & conſortio, nec ulla felicitate donandos, ſed ſuppliciis, graviſſimiſque poenis multandos ſtatim ac e corpore evaſerint, omnes utriuſque Faederis paginae, cum univerſa Sanctorum Patrum conſenſione, teſtantur. (1)

XLVII.

Quoniam vero non quibuſvis peccatis, vel criminibus admiſſis eadem omnino ſemper poenarum, vel ſuppliciorum genera decernuntur, idque ex omnium gentium legum praeſcriptione intelligimus; hinc profecto factum eſt, ut cum poſſit homo diverſa ratione, & gravitate peccatum committere, ſint propterea pro diverſitate peccatorum, ab iuſto Deo diverſae quoque poenarum ſpecies conſtitutae; Hinc optimo quidem iure duplex peccati genus ab Theologis diſtinguitur, mortale quod dicunt, alterum veniale; qui igitur animi mortalibus piaculis inquinati e corpore excedunt, ſummis illis, quae ſupra diximus, ſuppliciis iure multantur; qui vero venialium criminum, vel remiſſorum mortalium poenas in hac vita non dederunt, eoſdem in altera vita ad tempus qui-

(1) Quod de poenarum, praemiorumque retributione huc uſque diſſeruimus, (quae omnia animos manent cum e corpore exceſſerint) Id profecto Ethnicis perſpectum fuiſſe conſtat, ita ut mirari ſatis non deſinant viri ſapientes, inter Chriſtianos Philoſophos, extitiſſe qui hoc vertere in dubium impie, & impudentes poſſint. Socrates apud Tull. Tuſc. quaeſt. Lib. I. cum ſupremum vitae diem ſibi imminere conſpexiſſet, ita locutus eſt, ut non ad mortem trudi, ſed in caelum videretur aſcendere, *ſe ſecluſum a concilio Deorum: qui autem ſe integros, caſtoſque ſervaviſſent, quibuſque fuiſſet minima cum corporibus contagio, ſeſeque ab his ſemper ſevocaſſent, eſſentque in corporibus humanis vitam imitati Deorum, his ad illos a quibus eſſent profecti reditum facilem patere.* Iamblicus qui Pithagorae, ac illius ſectae diſcipulorum mores, ſententiaſque accurate perſcripſit, haec in Commen. adhor. ad Philoſ. Lib. 2. cap. 13. habet. *Nihil enim fert ſecum anima tendens ad alteram vitam, quam probitatem, &*

quidem luant neceſſum eſt(1), atque inde fit ut tertiam veluti ſedem animorum e corporibus excedentium, cum univerſa Eccleſiae traditione ſtatuamus, eamque *Purgatorium* dicimus.

XLVIII.

Quae de praemiis iuſtorum, quae de improborum poenis, ac ſuppliciis conſtituimus, ea ita ſunt perſpicua, ut ad revincendos eos, qui haec in dubium revocant, quos eſſe multos intelligimus, ipſamet ratio, & vera Entis perfectiſſimi notio plurimum confert; Si enim ſanctitate, iuſtitia, ac providentia eaque maxima qua fieri poteſt praeditum eſſe Deum oportet, conſequitur profecto eum & iuſtis praemia, & flagitioſis ſupplicia decernere poſt mortem iis, qui brevi hoc vitae ſpatio nec bonorum operum fructum, nec commiſſorum criminum poenam percipere nullatenus potuerunt; id quod vel optimos quoſque rerum publicarum adminiſtratores plurimum decet. (2)

XLIX.

Quid eſt (3) *igitur, cur dubitandum ſit, quin ſint ea, quae diſputavimus, veriſſima, ſi eventa, ſi populi, ſi nationes, ſi Grae-*

(1) Quaeſtionem hanc univerſam luculenter ſatis S. Thomas Lib. 3. cont. gen. cap. 143. declarat, & explicat: *Dupliciter*, inquit, *contingit peccare: uno modo ſic quod totaliter intentio mentis avertatur ab ordine ad Deum, qui eſt ultimus finis bonorum; & hoc eſt peccatum mortale. Alio modo ſic, quod manente ordine humanae mentis ad ultimum finem impedimentum aliquod afferatur, quo retardatur, ne libere tendat in finem. & hoc dicitur peccatum veniale: ſi ergo ſecundum differentiam peccatorum oportet eſſe differentiam poenarum, conſequens eſt, quod ille qui mortaliter peccat ſit puniendus ſic quod excidat ab hominis fine; qui autem peccat venialiter, non ita quod excidat, ſed ita quod retardetur, ut difficultatem patiatur in adipiſcendo finem: ſic enim iuſtitiae ſervatur aequalitas, ut quomodo homo peccando voluntarie a fine ſe divertit, & poenaliter contra ſuam voluntatem in finis adeptione impediatur.*

(2) Solon percuntatus quid magis Reip. ſaluti prodeſſet, reſpondit: *Si boni praemiis invitantur, mali autem poenis coercentur*. Cic. ad Brut. Epiſt. 15. Stobaeus autem Serm. 41. *Licurgus*, inquit, *dicere ſolitus erat duabus potiſſimum rebus contineri Remp. praemio ſcilicet, & poena*. Socrates apud Tull. ad Brutum, Civitates optime gubernari dicebat cum iniuſti dant poenas; & Pithagoras apud Plutarcum Lib. 2. de Leg. *Civitatem optimam eſſe dicit, quae poſtquam malos poenis coercet, viros tantum bonos admitteret*.

(3) Cic. Lib. I. de divinit.

ſi Graeci, ſi Barbari, ſi maiores etiam noſtri, ſi denique hoc ſemper ita putatum eſt, ſi ſummi Philoſophi, ſi Poetae, ſi ſapientiſſimi viri, qui Reſp. conſtituerunt, qui urbes condiderunt, hoc ſemper animo conſtrictum habuere, eſſe impiis poenas, iuſtis praemia poſt mortem conſtituta? Id profecto tum Graeci, cum Latini Sapientes inexpiabili religione ſanxerunt; Hinc tria ab eis loca conſtituta, ubi defunctorum animi continerentur, Eliſium nempe, Infernum, & Tartarum, quorum primum virtute praeſtantibus viris, alterum impiis, extremum vero iis qui medium quoddam vitae genus complexi fuerant, reſervari arbitrabantur; hinc confićta ab eis Acherontis palus, quae prima animos excipiebat, hinc portitor Charon, frementibus flammarum undis Phlegeton, Cocitus triſtiſſimus amnis, & Cerberus latrans; hinc porro ſeveriſſimi iudices Aeacus, Minoes, & Rhadamantus, & quae ſingulos commiſſa fateri ſcelera compellebant, Eumenides; atque hinc demum excogitata ſupplicia tam multa, & tam generum diverſorum, Siſiphi irrequietum ſaxum, Tantali perpetua ſitis, ac fames, Danaum inexplebile dolium, Titii inſatiabile vultur, Theſei aeterna ſeſſio, atque alia id genus permulta, quae inſitum in omnium gentium animis fuiſſe demonſtrant, eſſe homines in altera vita vel praemiis, vel ſuppliciis pro meritorum diverſitate afficiendos. (1)

Quae quidem improbis ſupplicia, & iuſtis praemia ab ſupremo rerum omnium gubernatore, & ſummo moderatore Deo, ut diximus, ſtatuta, aeternum certe duratura, nec finem umquam habitura ſcimus ex Sacrarum Scripturarum eloquiis, & ex univerſa Sanctorum Patrum traditione; Quapropter minime Origeni (2) Adamantio auſcultandum, iiſque

bene multis eiuſdem Sectatoribus, qui damnatorum, & daemonum quoque ſupplicia tandem finem obtentura contendunt, id quod ut vitiis, ac voluptatibus liberius fortaſſe indulgeant nonnulli, extremis hiſce temporibus impie docere non verentur. (1)

LI.

Quamvis autem impiorum poenas numquam deſituras Sanctarum Scripturarum oraculis, Patrum teſtimoniis, ac multiplici argumentorum pondere adſtricti confiteri cogantur ex heterodoxis permulti, futurum tamen exiſtimant, ut inferorum ſupplicia, quae impios diu, multumque affecerunt, mitiora tandem, ac leviora illis evadant, quo fiat ut damnatorum ſupplicia minuantur, vel cruciatus eorum quandoque etiam per diuturnam durationem intermittantur; quod porro nec Scripturarum, nec Sanctorum Patrum ſententiis congruere poteſt umquam.

LII.

Neque ii vera dicunt, qui (2) *quadam miſericordia moti, & humano affectu errantes*, etſi malos quidem angelos aeternis ſupplioiis mulctari credant, non ita tamen Chriſtianos, & praeſertim Catholicos, qui licet ſeſe vitiis inquinaverint, in iiſque deceſſerint, eos tamen putant Dei miſericordiam tandem conſequuturos, &, poſtquam ſuorum ſcelerum poenas luxerint, etiamſi in quacumque haereſi, vel impietate hinc migraverint, ex aeternis illis ſuppliciis eſſe eruendos, ac liberandos (3), atque ad id, ut ſibi blandiuntur, comprobandum multis Scripturarum teſtimoniis abhutuntur, & S. Hieronymum prae caeteris patronum habere ſe putant poſſe, atque impune dictitant. (4)

LIII.

(1) Prodiit inter caeteros non ita pridem incerti auctoris, ſed Calviniani quidem Liber, cui haec eſt inſcriptio: *Lettres ſur la Religion eſſentielle a l' homme &c.* qui impium hoc dogma indoctis obtrudit.

(2) S. Auguſt. de Civit. Dei Lib. 2. c. 17.

(3) Horum opiniones diverſas accurate deſcribit, ac reiicit S. Auguſt. de Civ. Dei Lib. 2. cap. 17. & Sanctus Thomas diſtin. 46. quaeſt. 2.

(4) S. Hieronymum in hac fuiſſe opinione verſatum impune arbitrantur nonnulli, idque ex iis praeſertim probare ſe putant poſſe, quae in finem Commentar. in Iſaiam, & in Dialog. contra

Pela-

LIII.

Res igitur eſt exploratiſſima impiorum quorumlibet animos qui ex hac vita ſuorum ſcelerum maculis inquinatos in alteram migrant, aeternis eos omnino ſuppliciis ſtatim eſſe addictos, eaque ſupplicia in aeternae gloriae, bonorumque omnium privatione non ſolum, verum etiam in poenis, maerore, & afflictionibus caeteris omnibus huius vitae multo amarioribus eſſe ſita, quae *Damni*, & *Senſus* poenae ab Theologis (1) appellantur, quibus etiam conſcientiae exprobrationem acerbiſſimam, quam vermis nomine perſaepe indicant Scripturae, eſſe adiiciendam conſtat; quae qui negant, illi quidem apertiſſimis Scripturarum, Patrumque teſtimoniis averſantur.

LIV.

Improbi praeterea omnes, quamvis multiplici hoc poenarum genere perpetuo afficiantur, non aequa tamen ratione illos ſuppliciis iiſdem mulctari exiſtimandum eſt; Cum enim non eadem ſit omnium meritorum conditio, neque eadem peccatorum gravitas, & quantitas, omnis profecto iuſtitiae ratio poſtulat, ut non aequa ſit in eos omnes poenarum animadverſio, & poenam inter, & delictum aequalis ſervetur proportio neceſſum eſt, id quod & Scriptura, & Patres apertiſſime edocent. (2)

LV.

ad

Pelagian. S. Doctor litteris conſignavit, quod Petavius Lib. 3. de Angel. cap. 7. non Hieronymo ſolum, ſed

in culpa autem non ſolum avertitur mens ab ultimo fine, ſed etiam indebite convertitur in alia, quaſi in fines. Non

LV.

Iam vero ad eos quod attinet, qui ex his vitae miſeriis, ac tenebris exceſſerint, quique haeredes ſunt Dei, cohaeredes autem Chriſti, eos porro aeterna, ſummaque felicitate, ac beatitudine eſſe cumulandos certo ſcimus, Deique regno eſſe potituros: (1) *Non eſt autem regnum Dei eſca, & potus, ſed iuſtitia, & pax, & gaudium in Spiritu Sancto*, eorumque erit certe cumulata laetitia in clara Dei viſione, atque in perfectiſſimo eius amore conſtituta.

LVI.

Creatus autem intellectus, licet naturali vi ſua, ac virtute Dei eſſentiam videre minime poſſit, ad eam tamen cognoſcendam, intuendamque, lumine quidem gloriae intellectus ipſe a Deo perficitur, & elevatur, quo fit ut beatorum animi aeternum illud totius veritatis, iuſtitiae, ſanctitatis, ac omnium perfectionum principium, atque originem Deum intuentes facie ad faciem (2) in lumine ipſius lumen (3) videant, eumque perfecto amore proſequantur, atque abſoluta iucunditate perfundantur.

LVII.

Quamvis autem omnes Deum ſicuti eſt (4) intueantur, ſummaque voluptate beatorum animi in Divina illa viſione afficiantur, unum autem altero perfectius pro meritorum diverſitate eamdem eſſentiam intueri explorata res eſt, *ac propterea diverſa ibi erit Sanctorum gloria, ſed una erit omnium vita aeterna* (5); Diverſa autem meritorum genera, ab diver-

(1) Apoſt. ad Rom. 14. 17.
(2) 1 ad Cor. 13.
(3) Pſal. 35.
(4) 1. Ioan. 3.
(5) S. Auguſt. Lib. de Fide ad Petr. cap. 25. *Firmiſſime tene, & nullatenus dubites, ideo Chriſtum Filium Dei ad indicandum vivos, mortuoſque venturum, ut homines, quos hic dono gratiae ſuae &c. glorificet, & ſecundum promiſſiones ſuas aequales Sanctis Angelis faciat.*

verſa ſingulorum charitate omnino eſſe repetenda nemo unus inficiabitur. (1)

LVIII.

Quoniam vero beatorum animi divinam illam nulliſque limitibus coercitam, atque infinitam eſſentiam comprehendere nulla ratione poſſint, non omnia propterea, quae in Deo ſunt intuentur; ea tamen univerſa, quae ad naturale quoque ipſorum deſiderium complendum pertinent, in immenſo illo totius naturae, & veritatis principio conſpiciunt feliciter, & intuentur; hinc rerum ſpecies, & genera, & earum rationes vident; ea quoque, quae apud nos in hac rerum univerſitate contingunt, quae, nempe, ad naturalem univerſi ordinem ſpectant, eos ſcire, ac cognoſcere facili ratione crediderim. (2)

LIX.

Animi igitur cunctorum hominum ab ſuis ipſorum corporibus ſeiuncti, iis, quae diximus, vel poenarum, vel praemiorum generibus ex meritorum diverſitate iuſto, ſapientiſſimoque Dei iudicio, afficiantur neceſſe eſt; extremo tamen mundi huius, & communi omnium hominum iudicii die animos eoſdem ſuis ipſorum, iiſdemque corporibus uniendos, ac conſociandos fide credimus, ac tenemus; omneſque (3) ſine ullo humanae naturae defectu reſurrecturos arbitramur, *donec occurramus omnes in perfectum virum, in menſuram aetatis plenitudinis Chriſti.* (4)

LX.

(1) S. Thomas Pr. pr. quaeſt. XII. art. 6. *Unde intellectus*, inquit, *plus participans de lumine gloriae perfectius Deum videbit; plus autem participavit de lumine gloriae qui plus habet de* [illegible] *ſcant, ſunt enim Angelis aequales: de quibus etiam Auguſtinus aſſerit, quod ea, quae apud vivos aguntur, non ignorant.*

(3) Idem S. Thom. in ſuppl. 3. p. quaeſ. 81.

LX.

Oportet (1) *igitur corruptibile hoc induere incorruptibilitatem, & mortale hoc induere immortalitatem* (2), *& qui ſuſcitavit Ieſum Chriſtum a mortuis, vivificabit mortalia corpora noſtra* (3); *omnes autem reſurgemus, ſed non omnes immutabimur*; Beatorum enim corpora multis caeleſtibus donis cumulata, ſuiſque ipſorum animis amico faedere iuncta, aeterna perennique felicitate in Caelum aſcendent; impiorum vero obſcuritate, gravitate, craſſitieque obſita, deſpectaque corpora, aeternis, graviſſimiſque ſuppliciis mulctanda ad inferos detrudentur.

(1) 1. ad Cor. cap. 15.
(2) Ad Rom. cap. 7.
(3) 1. ad Cor. 15.

Diſputabuntur publice Florentiae ad S. Marcum Menſe Iulii 1773.
Die hora pomerid. Facta cuilibet poſt tertium argumentandi facultate.

VAL 1517734